

Alle landboforeninger og hele familielandbruget i Limfjordens opland har nedenstående fælles kommentarer til idéfasen til vandplan for Limfjorden.

Det offentliggjorte materiale til idefasen er gennemgået af en gruppe bestående af planteavls- og miljøkonsulenter fra foreningerne, og dette høringssvar er godkendt af foreningernes politiske ledelse som udtryk for den fælles holdning fra hele landbruget i Limfjordens opland.

Indledningsvis må vi konstatere, at vandrammedirektivet og måden, hvorpå det vil blive anvendt, får meget stor betydning for vores erhvervs udviklingsmuligheder. Vandplanen for Limfjorden er vigtig både for naturen og for vores erhvervsinteresser.

Ifølge basisanalysen for Limfjorden har landbrugsdriften i Limfjordsområdet en medvirkende indflydelse på fjordens tilstand. Næringsstofpåvirkningen stammer fra den dyrkede jord, og landbruget kan derfor bidrage til ændre forholdene i Limfjorden.

Landbrugets påvirkning er en bivirkning af tidligere og nuværende drift af planteavl og husdyrhold. Dyrkningen af jorden er en del af det danske natur- og kulturlandskab, og samtidig er der knyttet mange arbejdspladser direkte til denne brug, såvel som i fødevarerindustrien og andre følgerhverv. Derfor er der en balance, som skal findes mellem behovet for produktionen fra landbruget, ønsket om naturpleje af nogle naturtyper og beskyttelse af vandmiljøet.

Her vil vi understrege landbrugets betydning i den globale fødevarerforsyning, hvor ubalancer kan være nært forestående, hvilket blandt andet kan ses af den ekstreme stigning i kornpriserne i 2007.

Det danske landskab med de bølgende kornmarker, blomstrende gule rapsmarker, de afgræssede ådale og overdrev er et resultat af datidens og nutidens landbrug. Der er en sammenhæng mellem afgræsning og naturpleje af kulturlandskabet og muligheden for at udvikle og vedligeholde landbruget. Hvis landbruget hæmmes på nogle fronter, kan det have betydning for naturplejen af det ønskede landskab.

Derfor er det overordentligt vigtigt, at der bliver fundet en passende balance mellem virkemidler til den nødvendige forbedring af vandmiljøet og landbrugserhvervets udviklingsmuligheder.

Landbruget indgår gerne i et samarbejde med myndighederne om vandplanen for Limfjorden.

Vi gør i denne forbindelse opmærksom på, at vi har skullet forholde os til en idefase uden at kende miljømålene. Alene af den grund bør landbruget inddrages i det videre forløb.

Kystvande

Hidtidige tiltag

Den målsætning for kvælstof og fosfor, amterne administrerede efter, bygger på recipientkvalitetsplanen for Limfjorden 1985-1996. Her er den overordnede målsætning en halvering af kvælstofudvaskningen fra det åbne land i forhold til 1985. Denne målsætning blev opstillet på grundlag af nogle grove skøn over påvirkningerne fra forureningskilderne i Limfjordsoplandet, herunder udvaskningen fra landbruget. Grundlaget bestod bl.a. af forarbejderne til vandmiljøplan I på et tidspunkt, hvor der forelå et meget begrænset datagrundlag. Vi mener, at denne hidtidige målsætning er for usikker og for generel til, at den kan indgå i grundlaget for fastsættelse af nye miljømål for fjorden. Vi ønsker en ny faglig målsætning for Limfjorden, hvor nyeste viden inddrages og benyttes, uden man lader sig begrænse af de hidtidige målsætninger.

Vi ser gerne, at miljøcentre og kommuner går videre i differentiering af Limfjordens reduktionsmål for kvælstof og fosfor. Eksempelvis er Langerak udenfor udpegning af habitatområder, og på grund af strømforhold og de fysiske forhold er denne del af Limfjorden mindre sårbar end de indre Limfjordsvande. Reduktionsmålene bør indpasses herefter. Det bør tilsvarende inddrages, at der i nogle af de indre dele af Limfjorden med lav dybde og ringe vandudskiftning ikke kan stilles de samme mål om iltindhold mv., som i andre dele af fjorden - simpelthen fordi de naturgivne betingelser ikke er til det og aldrig har været det. Vi mener reduktionsmål, mål og krav bør differentieres på baggrund af grundige studier af robusthed, strømningsforhold, dybde og andre naturgivne forhold.

Det er et meget vigtigt punkt for landbruget, at de allerede gennemførte tiltag indregnes fuldt ud i den kommende vandplan for Limfjorden. Således bør den fulde effekt af Vandmiljøplan I, II og III indregnes. Landbrugets gennemførelse af Vandmiljøplanerne har givet markante reduktioner af udledningerne til vandmiljøet, og der kan de kommende år forventes yderligere effekter.

I de senere år er der ligeledes gennemført adskillige vådområdeprojekter og naturgenopretningsprojekter på landbrugsjord. Her kan nævnes de store projekter Vilsted Sø og Halkær Å. Effekten af disse og andre projekter viser sig først efter nogle år, hvor det biologiske system har fundet ny balance. Men også her er der tale om effekter, som vil kunne indregnes indenfor tidshorizonten af vandrammedirektivet.

I forhold til generelle indgreb er de nemmeste reduktioner foretaget; kommende reduktioner vil være meget mere belastende for landbruget. Derfor er det nødvendigt, at der vælges målrettede tiltag med størst effekt og færrest omkostninger.

Beregningsmodel

Det er kun en del af det kvælstof, der udvaskes fra de dyrkede arealer i Limfjordens opland, som når frem til Limfjorden. Modellen, der bruges til omregning fra de biologiske miljømål til reduktionsmål for kvælstof og fosfor, er naturligvis meget central i forhold til at ramme netop de reduktionsmål, der er nødvendige for at nå målet og for at undgå unødige udgifter for samfundet.

Vi tillader os derfor at gøre opmærksom på følgende i forbindelse med modellering af reduktionsmålene, idet vi henviser til vedlagte notat ” Beregning af reduktionsmål for Limfjorden” udarbejdet af geolog Fl. Gertz, Landscentret, Dansk Landbrugsrådgivning:

Reduktionsmålene for Limfjorden er beskrevet ved et relativt simpelt empirisk modelsystem, som har helt åbenlyse mangler. På den baggrund vil det være en stor forbedring, hvis der bliver opsat en mere avanceret model for fjorden, som er i stand til at medregne alle væsentlige faktorer, der påvirker miljøtilstanden i fjorden.

- Scenarieberegningerne er ikke overbevisende, idet der ikke kan foretages beregninger for hverken ålegræssets dybdeudbredelse eller udbredelsen af iltsvind.
- Scenarieberegningerne for klorofyl er problematiske.
- Modellen kan ikke håndtere væsentlige processer såsom indsvingningsperioden for fosfor og organisk materiale.
- Den indeholder ikke effekten af den fysiske modifikation, som Limfjorden har undergået i form af muslingskrabning og fjernelse af hårbund og sten.
- Modellen kan ikke håndtere effekten af en kombineret kvælstof- og fosforreduktion godt.

Beregning af reduktionsmål ved brug af det foreliggende empiriske modelsystem medfører derfor, at der er stor sandsynlighed for, at behovet for næringsstofreduktioner overestimeres.

I notatet konstateres bl.a., at de samfundsmæssige investeringer, som forventes at skulle foretages alene for at Limfjorden kan leve op til målene i Vandrammedirektivet, er skønnet at blive helt op mod 100 mio. kr. årligt. Hertil vil komme privatøkonomiske investeringer og tab.

Derfor tillægger vi det den største betydning, at modelberegningerne bliver optimale, så unødige omkostninger undgås.

Forholdet til Natura 2000 planerne.

De nedenstående kommentarer til grundvand samt vandløb og søer i oplandet til Limfjorden gælder også som en generel tilbagemelding til Natura 2000 planerne.

Grundvand i Limfjordens opland

Nedenstående bemærkninger indeholder generelle betragtninger, men primært forslag til beskyttelse af den del af grundvandet, der bruges til drikkevand.

Landbrugets interesse i rent drikkevand

Landbruget har en stor interesse i at sikre grundvand af god kvalitet i tilstrækkelige mængder. Det kan være til drikkevand, men også markvanding er nogle steder nødvendig for at sikre et godt udbytte. Ved optimal markvanding mindskes samtidig udvaskningen af næringsstoffer.

Landbrugsdrift og drikkevandsforsyning lader sig som hovedregel kombinere uden problemer, når almindelige regler for landbrugsdrift benyttes. Kun i særlige situationer vil der være behov for indskrænkning i dyrkningsrettigheder.

Landbruget er derfor interesseret i, at relevante grundvandsmagasiner bliver kortlagt og undersøgt, for at der kan fortsættes med en målbevidst og beskyttende indsats på de rigtige steder.

Kortlægning

De data, der omtales i basisanalysen, giver generelt kun foreløbige bud på udbredelsen af magasinerne og deres beskaffenhed. Det er nødvendigt med en nøjere kortlægning med henblik på en specifik indsats.

Vi mener, der bør fokuseres på drikkevandsforsyningen. En beskyttelse af alle grundvandsforekomster og især de øvre grundvandsforekomster virker som en forkert prioritering af ressourcerne. Jorden har i mange områder reduktionskapacitet, der gør, at nitraten fjernes undervejs til drikkevands magasinet og videre i vandkredsløbet. Nogle steder vil det naturligvis være nødvendigt at beskytte det øvre grundvand af hensyn til overfladevand. Men det virker som en unødigt og urealistisk opgave at beskytte alt grundvand.

Vi forventer, at det arbejde, der allerede er igangsat med indsatsplaner i henhold til Vandforsyningsloven, giver det ønskede resultat i forhold til drikkevandet med en målrettet indsats. Landbruget har flere steder haft gode erfaringer med det hidtidige samarbejde med myndigheder, vandværker og andre interessenter om lokale indsatsplaner til beskyttelse af grundvandet. Som en del af indsatsplanlægningen kan der indgås aftaler mellem vandværker og landbrug om ændret dyrkningspraksis. Aftalerne bør være mod fuld kompensation til de landbrugsvirksomheder, der bliver påvirket.

Flytte boringer

Hvis der skulle være en konflikt imellem den eksisterende landbrugsdrift og drikkevandsforsyning, kan en effektiv indsats være at flytte boringer til skov- og naturområder, hvor der med det samme opnås en god drikkevandskvalitet. Samtidig er den fremtidige sikring af ressourcen på plads. Vi opfordrer derfor til at inddrage flytningen af indvindingsboringer i overvejelserne. I mange tilfælde kan det vise sig at være et både billigt og effektivt middel til at sikre rent drikkevand.

Fokus på nærområde

Vi opfordrer til, at man fokuserer indsatsen for at beskytte grundvandet. Indvindingsoplandet skal som nævnt fastlægges helt præcis, så indsatsen kan prioriteres til netop de områder, hvor indsatsen giver resultater.

Vandløb og søer i Limfjordens opland

Vandløbene

Det er nødvendigt for landbruget, at vandløbene bevarer deres vandafledende funktion. Men samtidig har landbruget stor forståelse for, at vandløb og søer også skal bevare deres funktion som levested for planter og dyr.

Ved vandløbsloven tilstræbes at sikre, at vandløb kan benyttes til afledning af vand, navnlig overfladevand, spildevand og drænvand. Fastsættelse og gennemførelse af foranstaltninger efter loven skal ske under hensyntagen til de miljømæssige krav vedrørende vandløbskvaliteten, som fastsættes i henhold til anden lovgivning.

Det gælder ikke mindst i den fremtid, der tegner sig, hvor klimaændringer kan medføre kraftigere nedbør i større mængder. Vandløbsvedligeholdelsen må kunne tilpasse sig de ny behov.

I de vandløb, hvor der ikke er målopfyldelse, bør det analyseres, hvor årsagen findes. Ofte vil problemerne findes i punktforureninger eller i u hensigtsmæssige fysiske forhold, som kan give sandvandring, mudret bund eller døde strækninger pga. rørlægninger. Det er meget vigtigt, at indsatsen for at sikre vandløbenes tilstand rettes præcis imod de forhold, som medfører manglende målopfyldelse. Indsats imod udvaskning af næringsstoffer vil i forhold til vandløb sjældent give hele resultatet.

Det er en kendt sag, at de danske vandløb er klassificeret efter hvilke fiskearter der kan leve heri. For at sikre, at fiskene har tilstrækkeligt skjul, må vandløbene ikke slås, så al grøde er borte. Dette har hidtil været et hovedhensyn i vandløbsvedligeholdelsen. Det er imidlertid meget vigtigt, at man i forbindelse med vandrammedirektivet samtidig har fokus på, at der skal være ilt i vandløb, for at sikre miljøet og dermed levevilkår for fisk og andre vandlevende dyr.

Dette betyder, at vedligeholdelsen af vandløbet godt nok skal sikre, at der er grøde til rest i vandløbet, men vedligeholdelsen skal lige så vel forhindre u hensigtsmæssig tilgroning af vandløbet, og vandets strøm skal sikres.

Det siger sig selv, at landmænd med jord nær vandløb ikke er begejstrede for oversvømmelse af dyrkede arealer. En rapport fra Aalborg Universitet (ref. 1) viser imidlertid, at landbrugs- og lystfiskerinteresser er meget ens, når det gælder vedligeholdelse af vandløb. Hvis der sker oversvømmelse af omkringliggende arealer, kan vandet let blive iltfattigt med fiskedød til følge, når vandet løber tilbage til åen. Det bør derfor sikres, at åvandet bliver i åen.

En stor del af vandløbene i oplandet til Limfjorden er kanaler, hvis primære funktion er at bortlede vand fra de omkringliggende arealer. Disse kanaler er kulturskabte og kan ikke sammenlignes med naturlige vandløb.

De modificerede vandløb i oplandet til Limfjorden ligger for størsteparten i fladt landskab, og dermed har det meget vidtrækkende konsekvenser, hvis deres vandføringsevne reduceres.

Søerne:

I vurderingen af søernes tilstand er det vigtigt at se på, hvor søerne er placeret. Nogle ligger i kulturlandskab, og andre ligger i naturområder. I basisanalysen påpeges det, at søer der ligger i naturområder, har en god chance for at nå målsætningen.

For at kunne vurdere en nødvendig indsats skal man undersøge tilløbnes tilstand, og derefter differentiere indsatsen omkring de enkelte søer.

Udledningen af fosfor til vandmiljøet er reduceret kraftigt de seneste år, primært på grund af forbedret rensning af spildevand. Effekten af tiltagene ses ikke til fulde endnu på lokaliteter, hvor store mængder af fosfor er ophobet i sediment. Vi får derfor en forsinket effekt i de søer, hvilket skal tages i betragtning, når virkemidlerne for at opnå målsætningen skal fastlægges.

Det er vigtigt, at målsætningerne revurderes løbende i takt med, at ny viden indhentes, og ligeledes er det vigtigt, at indsatserne målrettes mod de konstaterede problemer.

Overordnede betragtninger om virkemidler

Det er vigtigt at tænke differentieret indsats, som på forskellig vis kan bidrage til opfyldelse af de kommende målsætninger i vandplanen for Limfjorden. Der findes en række forslag til virkemidler, som kan bidrage til opfyldelse. Det er dels landbrugsmæssige virkemidler, dels andre virkemidler, som med fordel kan inddrages i arbejdet.

Det er vigtigt at understrege, at valget af virkemidler bør ske i et samspil mellem kommunen og lodsejeren. Aftalen skal kombinere behovet for tiltag og den enkelte lodsejers ønsker for sin bedrift.

Således vil et virkemiddel egne sig på en bedrift, men ikke på en anden.

Vi ser det som en fordel at der anvendes tiltag, som kan medvirke til målopfyldelse i både vandplanen og Natura 2000- planer.

Teknologi til bedre udnyttelse af husdyrgødning

Husdyrgødningen anvendes som gødning på en stor del af markerne i Danmark, herunder i Limfjordens opland. Husdyrgødningen kan dog også indgå i andre sammenhænge, blandt andet kan indholdet af kulbrinter udnyttes til energiformål i form af biogas. Vi foreslår, at incitamentet til anvendelse af miljøteknologi med henblik på forbedret udnyttelse af ressourcerne i husdyrgødning øges.

Ved gylleseparering er det muligt at fjerne en stor del af tørstoffet i gyllen (fiberdelen), som indeholder gyllens fosfor og organiske kvælstof. Efter separering af en del af gyllen vil det være muligt at tilpasse gødskningen, så afgrøderne ikke tilføres mere fosfor, end der er behov for. På udsatte arealer vil det mindske risikoen for fosfortab gennem udvaskning og erosion. Da afgrøderne desuden udnytter det uorganiske kvælstof i væskedelen af gyllen meget bedre end det organiske kvælstof i fiberdelen, vil

gylleseparering medføre en lavere udvaskning af kvælstof, hvis fiberdelen afsættes. Den nuværende teknologi til gylleseparering er desværre endnu ikke i en form, der giver basis for masseproduktion af driftssikre anlæg, og der bør derfor støttes op om udviklingstiltag, der kan løse disse udfordringer.

En god og sammenhængende udnyttelse af gylle kan ske ved separering kombineret med produktion af biogas og anvendelse af fiberdelen til andet end gødskning. Derfor bør også incitamentet til at anvende biogas og til at finde alternative anvendelsesområder for fiberdelen øges. Biogassen anvendes typisk til opvarmning og til produktion af el. Fiberdelen kan fx afbrændes, teknologien hertil findes, men en høj afgift har hidtil gjort dette yderst urentabelt.

Der er flere initiativer i gang vedr. udnyttelse af husdyrgødning til energiformål, fx det nye biogasforsøgsanlæg hos Aarhus Universitets afdeling i Foulum v. Viborg og planerne om projektet bag Maabjerg Bioenergy v. Holstebro.

Metoder til udbringning af husdyrgødning har de sidste 15-20 år undergået en stor udvikling i Danmark. Hovedformålene med dette udviklingsarbejde har været at sikre en høj udnyttelse af kvælstof og andre næringsstoffer. Man har bl.a. udviklet og afprøvet metoder til hhv. en mere ensartet fordeling og placering af husdyrgødningen på de enkelte marker og til at mindske fordampningen af ammoniak i forbindelse med udbringning. Der er opnået store forbedringer, hvoraf flere i dag indgår som krav til udbringningsteknik i den generelle lovgivning vedr. husdyrgødning. Der er dog behov for en yderligere udvikling, blandt andet af teknologi til nedfældning af gylle i vintersæd og teknologi til udbringning af gødningsfraktioner efter gylleseparering.

Dyrkningstiltag

Ved dyrkningstiltag forstår vi sådanne virkemidler til vandplanens realisering, som tillader landbrugsjorden at forblive i produktion og fortsat tillader, at jorden tilføres husdyrgødning.

Udvaskning af kvælstof fra landbrugsjorden kan begrænses ved brug af efterafgrøder.

Andre eksempler på dyrkningstiltag er ændret afgrødevalg og undladelse af gylleudbringning om efteråret.

Talrige resultater fra danske og udenlandske forsøg og undersøgelser viser, hvordan forskellige afgrøder og dyrkningsmetoder påvirker kvælstofudvaskningen. Nogle af disse resultater blev udnyttet i forbindelse med samarbejdsprojektet for Mariager Fjord området, jf. Danmarks Miljøundersøgelses faglige rapport nr. 505, august 2004.

Forskellige dyrkningstiltag er på det seneste behandlet indgående i AGWAPLAN-projektet (www.agwaplan.dk). Som et delresultat af projektet foreligger der nu en *Manual for virkemidler til reduktion af kvælstof- og fosforudvaskningen*. I denne manual er der en detaljeret beskrivelse af en lang række virkemidler inkl. den forventede næringsstoffeffekt og et overslag over omkostninger. Dette materiale vil være en stor støtte, når der skal vælges blandt landbrugsmæssige virkemidler.

Ændret arealanvendelse

Her er der tale om virkemidler, som helt eller delvis tager jorden ud af landbrugsproduktion.

Dyrkningstiltag som beskrevet ovenfor kan f.eks. være relevante ved grundvandsbeskyttelse i nitratfølsomme indvindingsoplande. I særlige tilfælde kan der være behov for mere vidtgående tiltag til beskyttelse af grundvand, f.eks. nær boringer:

- Skovrejsning. Giver en effektiv beskyttelse af grundvandet og kan i øvrigt bidrage med landskabelige, rekreative og naturmæssige gevinster.
- Græs. Dyrket ekstensivt eller i det mindste mindre intensivt end almindelig praksis.
- Brak eller anden form for udtagning, hvis/når brakkravet bortfalder. Opretholdes brakkravet kan der gøres en indsats for at få samlet flere lodsejeres brak over de følsomme grundvandsmagasiner.
- Jordfordeling. Der kan foretages jordfordeling således, at et areal med et intensivt planteavlssædskifte byttes med et kvægbrug, som skal bruge jorden til græsmarksdrift, hvor sprøjteintensiteten alt andet lige er mindre.

I begrænset omfang kan det også på andre arealer være aktuelt med ændret arealanvendelse til målrettet beskyttelse af vandmiljøet. Et eksempel herpå er dyrkningsfrie bræmmer/randzoner ved vandløb og søer. Et andet eksempel er vådområder og minirensningsanlæg i ådale. Sådanne tiltag bør målrettes, så der opnås en stor effekt på velvalgte, afgrænsede arealer.

Andre tiltag i Limfjorden.

Når der foretages vidtrækkende naturtiltag i fjorden, er det vigtigt, at man indregner alle konsekvenser. Det var ikke tilfældet, da man åbnede sluseportene til Hjarbæk Fjord, så den blev salt i stedet for fersk. Dette har betydet, at der er iltmangel fra cirka to meters dybde hovedparten af året. Det svarer til 10 km² ud af fjordens 25 km². Endvidere sker der opsvivning af saltvand i vandløbene til skade for dyrelivet i vandløbene.

Ved dette tiltag stoppede man også den naturlige denitrifikationsproces, hvorved der nu tilføres Limfjorden 600-1000 tons kvælstof mere pr. år, end hvis fjorden var fersk.

Da ændring af slusepraksis først fandt sted i 1991, vil det stadig være muligt at vende tilbage til den tidligere tilstand ved at lukke sluserne igen. Vi opfordrer Miljøcentrene til at regne på denne mulighed.

Ud over de landbrugsmæssige tiltag er der andre løsningsmuligheder, der hver især kan bidrage væsentligt til en god miljøtilstand i Limfjorden. Fælles for disse tiltag er, at de tager udgangspunkt i handlinger i selve fjorden.

Som beskrevet i notatet fra Fleming Gertz, Dansk Landbrug, Landscentret, er det vigtigt, at der fra myndighedernes side bliver mere fokus på de fysiske modifikationer, som fjorden har undergået de seneste 100 år. Erfaringer viser, at fjernelse af sten, skaller og andet substrat har betydning for hele økologiske systemer. Endvidere har det nuværende og tidligere muslingskaber også en betydning for fjordens tilstand.

Øget fokus på genetablering af fjordens oprindelige fysiske tilstand kunne omfatte forsøg med udlægning og genetablering af områder med hårdbund, stenrev osv. Restaureringsforsøg kendes i vidt omfang fra søer, der ønskes ført tilbage til en bedre økologisk tilstand. Erfaringer herfra viser, at det kan være svært for en sø at genskabe den gode økologiske balance på trods af reduktioner i

belastningen, og det vil i mange tilfælde være nødvendigt at foretage fysiske indgreb med henblik på at fjerne næringsstoffer for at rykke balancen.

I denne forbindelse vil det være oplagt at arbejde med mulighederne for produktion af linemuslinger og/eller produktion af marin biomasse – begge ideer blev præsenteret på Limfjordskonferencen i Aalborg, okt. 2007.

Kompensation for virkemidler

Vi opfordrer til, at vandplanen realiseres imod kompensation til de berørte borgere og virksomheder, bl.a. landbrugsvirksomheder. Gennemføres indgrebene målrettet imod kompensation, indfinder effekten sig hurtigst. Benytter kommunerne den strategi, at vandplanens virkemidler alene eller hovedsagelig anvendes til erstatningsfri regulering af landbrug, som ønsker nye godkendelser af husdyrhold, finder vandplanen kun anvendelse ”pletvis”, og det er vanskeligt at forudsige, hvornår effekten af tiltagene vil vise sig fuldt ud eller blot mærkbart.

En anden fordel ved en samlet realisering imod kompensation er, at de berørte ejeres og virksomheders usikkerhed minimeres i forhold til investering og omsætning af ejendomme.

Opgaverne er så store og indgribende, at det er af afgørende betydning, at der skabes klaring om finansieringen. Vi går ud fra, at der etableres en statslig finansiering af indsatsen, oven i kommunernes egne midler.

Det videre arbejde.

Landbruget er rede til at indgå i en dialog med miljøcentrene og kommunerne om vandplanen for Limfjorden, da planen som nævnt vil have ekstrem stor betydning for landbrugserhvervets udviklingsmuligheder i Limfjordens opland. Som det fremgår af foranstående bemærkninger, har vi tillid til, at det lader sig gøre at kombinere den ønskelige miljøindsats med et landbrugserhverv i fortsat udvikling.